

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 106/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š., H., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4 NcC 16/2011 z 26. októbra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. decembra 2011 doručená sťažnosť J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 NcC 16/2011 z 26. októbra 2011.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je spolu so svojou manželkou účastníkom konania o zmenu výchovného prostredia maloletej S. C., vedenej na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 15 P 353/2010. Vec je pridelená na prerokovanie a rozhodnutie sudkyňi okresného súdu JUDr. D. S. V konaní sa sťažovateľ spolu s manželkou domáhajú ako starí rodičia zverenia maloletej vnučky do svojej náhradnej osobnej starostlivosti. Vo veci samej sa konalo 13. septembra 2011 pojednávanie, na ktorom bol vypočutý aj otec maloletej T. C., ktorý mal uviesť, že:

„... v minulosti podával návrh na zmenu výchovného prostredia vo veci starostlivosti o maloletú S., ktorá bola rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. Nc 661/2001 zo dňa 20.9.2001, ktorým bola maloletá S. zverená do výchovy matky a podával aj návrh na vydanie predbežného opatrenia. K takémuto návrhu ho viedla skutočnosť, že matka mala problémy trestného charakteru, ako aj psychické problémy a pokúsila sa o samovraždu. Uviedol, že tento návrh zobral späť, pričom ako dôvod späťvzatia návrhu uviedol „že sa jednalo o vysvetlenie súdu, že v uvedenom čase platí prezumpcia nevinoty, o matke doposiaľ nebolo rozhodnuté riadne v trestnom konaní, a preto nie sú dôvody na vydanie predbežného opatrenia a súdom bol zahriaknutý, že dieťa patrí matke.“

Na základe uvedeného tvrdenia otca maloletej S. C. vzniesol sťažovateľ spolu s manželkou námietku zaujatosti proti sudkyňi JUDr. D. S. O námietke zaujatosti rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 4 NcC 16/2011 z 26. októbra 2011 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktoré bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa a jeho manželky doručené 7. decembra 2011. Krajský súd napadnutým uznesením rozhodol, že sudkyňa JUDr. D. S. nie je vylúčená z prerokovania a rozhodovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 353/2010, ktorého účastníkom je aj sťažovateľ s manželkou.

3. Podľa sťažovateľa si krajský súd pri rozhodovaní o vznesenej námietke zaujatosti vyžiadal iba všeobecné vyjadrenie sudkyne JUDr. D. S. o tom, že nie je v osobnom a ani príbuzenskom vzťahu k účastníkom konania. Sudkyňa sa však nevyjadrila konkrétne k výroku, ktorý bol rozhodujúcim dôvodom na podanie námietky zaujatosti. Sťažovateľ preto uviedol:

„... je presvedčený o tom, že uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4NcC 16/2011 zo dňa 26.10.2011 bolo porušené jeho právo zakotvené v článku 6 ods. 1 Dohovoru, aby jeho vec bola prejednaná nestranným súdom a v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nestrannom súde.“

4. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa

- na prerokovanie jeho veci nestranným súdom zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru,*
- a právo domáhať sa svojho práva na súde Slovenskej republiky podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR,*

bolo uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4NcC 16/2011 zo dňa 26.10.2011, porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súde v Prešove pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4NcC 16/2011 zo dňa 26.10.2011 a vracia vec Krajskému súde v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

6. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy

vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, IV. ÚS 136/05).

7. Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle porušenia práva na nestranný súd. Podľa sťažovateľa v napadnutom uznesení krajského súdu absentuje vysporiadanie sa s podstatou vznesenej námietky zaujatosti. Krajský súd preto tým, že nevyvlúčil sudkyňu JUDr. D. S. z prejednávania a rozhodnutia vo veci maloletej S. C., porušil označené práva sťažovateľa.

Ústavný súd pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takéhoto výkladu a uplatňovania s ústavou, respektíve s medzinárodnými zmluvami

o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov len v prípade, ak v konaní, ktoré predchádzalo ich vydaniu, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 82/04).

8. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že základné právo na prejednanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť ustanoveniami § 14 až § 16 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Obsahom základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 ods. 1 OSP, resp. účastníka konania, ktorý podal návrh podľa § 15a OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (I. ÚS 73/97, I. ÚS 4/98, I. ÚS 27/98). Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (II. ÚS 121/03). Je samozrejmé, že rozhodnutie súdu o ne/vylúčení sudcu/ov vecne a miestne príslušného súdu musí byť odôvodnené tak, aby poskytovalo odpoveď na tie podstatné otázky, ktoré majú vplyv na naplnenie hypotézy uvedenej v § 14 ods. 1 OSP.

Prečo nie je sudkyňa JUDr. D. S. vylúčená z prerokovávaní a rozhodovania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 353/2010, krajský súd v napadnutom uznesení odôvodnil takto:

«Vo vzťahu k tvrdenej skutočnosti, a to k prejaveneému názoru zákonnej sudkyne, že „dieťa patrí matke, odvolací súd uvádza, že táto tvrdená skutočnosť sama o sebe nie je prejavom vzťahu zákonnej sudkyne k účastníkom konania ani k veci samej. Prejavový názor zákonnej sudkyne vo všeobecnej rovine nemôže vzbudzovať dôvodné pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne k účastníkom konania ani k veci samej.

Nadriadený súd súhlasí s prejavovým názorom právnej zástupkyne starých rodičov mal. dieťaťa, že v súlade s tzv. teóriou zdania, nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale sa musí ako taký javiť aj v očiach strán. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná.

Nezaujatosť sudcu ako subjektívnu psychickú kategóriu vyjadrujúcu psychický vzťah sudcu v prejednávanej veci v širšom rozsahu je potrebné chápať aj v rovine objektívnej, t. j. či reálne existujú objektívne okolnosti, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca sa určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Takéto pochybnosti neboli preukázané a ani z obsahu spisu nevyplývajú. Navyše zákonná sudkyňa sa vo veci necíti byť zaujatá, lebo účastníkov konania nepozná a nemá ani pomer k prejednávanej veci.»

9. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že sa zaoberal podstatou námietky sťažovateľa, t. j. výrokom sudkyne, že „dieťa patrí matke“, a zaujal k nej stanovisko. Následne krajský súd poukázal na to, že neboli preukázané a ani z obsahu spisu zistené pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne JUDr. D. S. Až v závere krajský súd poukázal aj na vyjadrenie zákonnej sudkyne, že sa necíti byť zaujatá, lebo účastníkov konania nepozná a ani nemá pomer k prejednávanej veci. Krajský súd nepovažoval vznesenú námietku zaujatosti za opodstatnenú a zákonnú sudkyňu nevyľúčil z prejednávania a rozhodovania. Z uvedeného dôvodu nemožno napadnuté uznesenie krajského súdu hodnotiť ako arbitrárne či svojvoľné. Ústavnému súdu pre nedostatok právomoci neprislúcha rozvíjať či dopĺňať dôvody rozhodnutia krajského súdu, a to ani v prípade, že by s nimi nesúhlasil. Ak súd v konaní o námietke účastníka o zaujatosti sudcu, resp. sudcov

neuzná ním uvádzané dôvody vylúčenia sudcu, resp. sudcov, nemá to samo osebe za následok porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súčasťou týchto základných práv nie je ani povinnosť súdu uznať dôvody zaujatosti uvádzané účastníkom konania, resp. vyhovieť jeho námietke zaujatosti (II. ÚS 26/08, II. ÚS 57/2011), ako to bolo v konkrétnom prípade vo veci sťažovateľa. Ústavný súd považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za plne ústavne súladné, čo zároveň vylučuje možnosť porušenia práv sťažovateľa, ktorých ochrany sa sťažovateľ v sťažnosti domáhal.

10. Ústavný súd preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, keďže pri jej predbežnom prerokovaní nezistil možnosť porušenia označených práv sťažovateľa. Keďže sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľa (návrh na zrušenie uznesenia krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov konania), pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2012